

É R T E S I T Ő

„KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT”

1877. december 1-én tartott hetedik természettudományi szaküléséről.

A választmány megbízásából összeállítja: HÖGYES ENDRE, titkár.

Inók: A b t Antal.

Koch Antal előadást tart: „Erdélynek a műiparban értékesíthető ásványairól és közeteiről.”

Alig hiszem, hogy időszerűbb és érdekesebb tárgyat választhatam volna mai előadásomhoz, mint azon ásványokat és közeteket, melyek a mi, különféle ásványterményekben oly dús, országrészünkben eddigelé még használhatatlanul, parlagon hevernek, holott ha a műipar feldolgozná őket, ezereknek gazdag jövedelmi forrást nyitnának. Holnap fog megnyitni a kolozsvári nőegylet által rendezett erdélyi műiparkiallítás, melyen mindenkinek alkalma lesz, a sok egyéb érdekes és becses tárgyak közt, Erdélynek e téren értékesíthető ásványterményeit is együttesen látni; úgy vélekedtem tehát, hogy ezen alkalomból a t. közönség szívesen fogja meghallgatni, ha azokról egyetmást elmondok s azokból néhányat be is mutatok.

Előadásom tárgyát három csoportba foglalhatom, s ezek a következők volnának:

1. Harmadrangu ékkövek; 2. Apróbb disztárgyaknak feldolgozható kövek; 3. Nagyobb műfaragványokra és díszépítésre használható kövek.

Áttérek azonnal az ezen három csoportba sorolható ásványtermények megbeszélésére és bemutatására.

1. Harmadrangu ékkövek. A ékköveknek használt ásványokat három osztályba szokták sorolni. Az első osztályba

tartoznak a legdrágább s természetesen a legritkább ékkövek, minők a Gyémánt, Rubin, Sapphyr, Smaragd, a nemes Opál; a második osztályba a szintén igen szép, de kevésbé ritka s így jóval olcsóbb ékkövek, minők a Spinell, Jácint, Topáz, Aquamarin, Chrysolith stb.; a harmadikba végre a gyakran előforduló és aránylag olcsó ékkövek, minők a Gránát, Türkis, Amethyst, Chrysopras stb.

Az első két osztályba tartozó ékkő-ásványok előfordulása Erdélyben ismeretlen eddigelé, csupán némely másodrangu ékkőnek közönséges és kevésbé finom változata található nálunk is, melyek nem bírván a kellő szinompával és átlátszósággal, ékkőnek nem használhatók. Így p. a Jácint csak nemesebb változata a Zirkonnak, mely utóbbi nálunk az ismeretes ditroit-közetben, apró barnásveres kristálykákban látható. Az Olivin, mely a nemes Chrysolithnak közönséges változata, a persányi hegység bazaltláváiban egész fejnagyságu vulkáni bombákban található.

Több ásványbúvár felemlíti, hogy az okáhpiani aranytartalmu homokos kavicsképletből Spinell is mostak ki; eddigelé azonban határozottan még senki sem bizonyította be annak jelenlétét s valószínűbb, hogy mind azon szemcsék, a miket Spinellnek tartottak, nem egyebek, mint átlátszó, világosabb piros gránátszemek, mely ásvány bőven kapható ottan.

Valódi drágakövünk nincsen tehát, de azért ezen nincs okunk legkevesebbet busulni, mert adott a természet helyettök vasat és fekete gyémántot eleget, melyek százezereknek jólétét képesek emelni, míg a drága kövek a népek jólétére alig folynak be.

De lássuk harmadrangu ékköveinket, melyeknek száma különben szintén csekély.

Azok egyike az Amethyst nem egyéb,

mint a közönséges kavicsnak nemesebb testvére, mely jegecalakja, gyönyörű ibolyaszínei, és átlátszósága által tűnik fel. Ibolyaszíne, mely hozzákeveredett csekély manganoxydtól származik, a legkülönbözőbb árnyalatokat mutatja, a csaknem viztisztától a csaknem átlátszatlan sötétekig; rendszeren inkább a sötétebb fajtákat csiszolják ékkőnek, a melyek azonban még átlátszók. Erdélyben különösen a porkurai aranybányákban fordul elő szép példányokban és elég bőven, jelenleg azonban, a bányák művelése abbahagyatván, Amethystek sem kaphatók többé onnan. Igen szép tiszta jegecek előfordulnak a macskamezői vasbányákban is, de itt sokkal ritkábbak, hogy sem műipari célokra használhatni lehetne azokat.

A régebben ismert lelhelyéről elnevezett „mármarosi gyémánt“, mely nem egyéb, mint a kovakőnek legtisztább — valóban kristálytiszta — fajtája, Erdélyben Osdola vidékén kapható, hol a kárpáti homokkőnek szenes palás agyagrétegeinek felületén mészpát közt igen csinos apró kristályokban van fenvőve. Ezen ásvány szépen csiszolt állapotban hamis gyémántoknak (cseh-gyémánt) is megjárja s az üvegből utánzott hamis gyémánt (ugynevezett strasz) felett azon előnnyel bír, hogy tetemesebb keménysége miatt sokkal tartósabb a fénye.

Felemlitettem már, hogy az oláhpáni aranytartámu kavicsból igen sok gránát szemet is mosnak; ezek közt elég van olyan átlátszó és szép sötét-piros színű, hogy csiszolt állapotban a cseh-gránátot pótolhatná.

Felemlíthetem még, hogy Fichtel a jelen század elején Kolozsvár mellett, a Szamosnak egyik mellékfolyójában (valószínűleg a Nádasban) az ugynevezett hiúzza pphyr (a Dichroit egy tisztább változata) találta, mely kékes és zöldecs színbe játszó, áttetsző kő szintén kedvelt ékkövet szolgáltat. Minden utánjárás dacára azonban ez ideig nem sikerült többé ily követ a Szamos vagy a Nádas kavicsai közt találni, s így annak előfordulása, ha nem is lehetetlen, mégis csak kétséges s bizonyára igen ritka.

A mi az oláhpáni gránát és a felemlített hiúzza pphyrnak is előfordulását a homok és kavics közt illeti, meg kell jegyezni, hogy az második fekhelye, a hova finom aranyrészekkel és sok más ásvánnyal együtt a víz ereje mosta és hozta össze, eredeti fekhelyök ott van a déli határhegység és a gyalui havasok kristályos paláiban, a hol azonban oly ritkán elhintve és finoman elosztva fordulnak elő a kősziklában, hogy szó sem lehet arról, miszerint ott némi haszonnal is kutathatók legyenek. A legbecsesebb ékkövek híres fekhelyein is, mint p. Ceylon szigetén, K. Indiában (Golkonda), Brazília és déli-Afrika gyémántmezőin, hasonlóképpen csak második fekhelyen, iszap és kavics közt

keresik ki a kővek királyát, mely a Rubin, Sapphyr, Chrysolith s egyéb nemes társaságban fordul elő; tehát csakis a természet iszapolási működése hozza igazán napfényre az ásványországnak legnagyobb kincseit.

Ide lehet sorozni Erdélynek egyik specialitását is, egy aranytartalmú követ Verespatak aranybányáiból, melynek szépségéhez csiszolt állapotában meglehetősen benső érték is járul. Ezen ékkő szürke, vagy fehér kovagnak és rózsapiros kovamangának habos felhős keveréke, melyben az arany sárgabarna vaskovand társaságában apró szemcsék, erecskék vagy finom moha alakjában van elhintve. Ezen ékkővel ékszerészeinknél is gyakran találkozunk már, jele, hogy már régebben feltűnt szépsége és belső értéke miatt.

Térjünk át azonban értekezésünk tárgyának második csoportjára.

2. Apró disztárgyaknak földolgozható kővek. Ide számítjuk a kovagnak (Quarcz) egy vagy többszínű, sokszor igen tarka, finomszemű vagy tömör változatait, melyek a legkülönbözőbb nevek alatt ismeretesek s melyekben Erdély oly gazdag, hogy egész kőcsiszoló gyárnak szolgáltatathatna anyagot.

A sok egyenmű változat közt előfordul nálunk:

a) Rózsapiros kovag, vagy Rózsquarcz Nagyágon.

b) Tejfehér kovag (tejqarcz) Kristyornál a Valea Arsuluiban.

c) Prasein zöld sugárkő (Amphiból) által festett kovag, említettik Csébről és Nagyágról, de hihetőleg Seladonitá mállott Augit az, a mi ezen kovagokat festi.

d) Avanturin vörös-barna színű tömör quarcz, apró csillám-pikkelyek zárványaival, melyektől sajátságos csillogást nyer. Előfordul Fáczebayán Zalathna mellett.

e) Chalcedon a tömör quarcznak halványkék áttetsző változata, mely ereket, csepkes vagy szőlő- és vesealaku bevonatokat képez a vulkáni kőzetekben, s Erdélynek számos helyein fordul elő. Leghíresebb lelhelyei Trestya és Tekerő-vidéke Hunyadmegyében, Kőtelesmező (Trestia) Szolnok-Doboka megyében.

f) A vérpiros áttetsző, tömör quarcznak neve Carneol, mely igen kedvelt diszkő. Nálunk előfordul Balsa, Nagyág, Almás és Tekerő vidékein Hunyadmegyében, részint mészpát és jegecedett quarcz társaságában nagyobb fészkekben, részint csupán apróbb madolácskák alakjában.

g) Jaspisnak nevezzük az agyag, vasoxydul és-oxyd vagy vasrozsa által erősen festett, átlátszatban s különböző árnyalatú vörös, barna, sárga, zöld színű tömör kovagfajtákat, melyek nagy mennyiségben találhatóak az erdélyi Érczhegység déli részé-

ben, főképpen Pojana, Tekerő, a három Almás, Porkura, Trestya stb. vidékén, de közelebb ide a tordai és koppándi hasadékokban, valamint Thoroczkó vidékén is. Csiszolva ennek változatai is igen szépek.

Ide sorolandó a Jaspópál vagy opáljaspis is, egy igen tisztátlan közönséges opálváltozat, mely vér vagy téglaveres és májbarna, ockersárga stb. színekben fordul elő a jaspisok társaságában, átlátatlan, zsír-fényű, a jaspis meg Opál közt áll. Erdélyben N.-Almás vidékén gyakori.

h) A Heliotrop egy sötétzöld jaspis-féle kovag változat (u. n. Plasma), melyben vérpisros foltok és erek (Carneol) láthatók s melyből különösen pecsétgyűrűkbe való táblaköveket szoktak csinálni. Erdélyben gyakori F. Vácza, Tekerő, Herczegány és Thoroczkó vidékein.

Ha ezen felemlített és még egyéb tömör kovagváltozatok is a kristályodott fajtákkal (hegyijegec, amethyst, citrin, vaskovag, rózsaquarcz) különböző arányban és módon keverednek, származik az ugynevezett Agát vagy Achát, mely szép tarka színrajzai miatt egyike a legkedveltebb és leginkább elterjedett diszköveknek. Ezen diszkő nevét Siciliának Achates (most Drillo) folyójától nyerte, melynek kavicsai közt már a régi rómaiak szedték volt. A különböző kovagváltozatok oly finom rétegecsékben vannak egymás fölé lerakodva, hogy 17,000 és még több rétegecsét is összeszámláltak egy hüvelyknyi vastagságra.

Az agát is a többi quarczfajtákkal együtt gyakran fordul elő az említett lelhelyeken, és pedig főképpen a melaphir nevű régi eruptív kőzetben, melyben fészkeket, ereket s különösen mandolaalakú kiválásokat képez, mely okból a kőzetet melaphyromandola-kőnek is nevezik.

Ezen eruptív kőzetben nem mindjárt elejétől fogva voltak jelen az említett quarcváltozatok. hanem jóval később állottak elő, miután a volt hevenfolyó ösláva régen kihült és megszilárdult már. A sziklák likacsain átszivárgó víz, mely szénsavat, élelyt nagy mennyiségben elnyel és különféle sókat oldva tart, az a tényező, mely a quarcváltozatok képződésénél a főszerepet játszotta és még folyvást játsza. Megtámadja ugyanis az átjárt eruptív kőzet elegyrészeit, melyekben a kovasav nagy mennyiségben kötve van, s összeköttetéseiből kiválasztván ezt, a szénsav lép be helyébe szénsavas vegyeket és különösen szénsavas meszet vagyis méspátot képezvén. Ezen ásvánnyal aztán a kiváló kovasav is, tisztátlanítva és festve a kőzetnek egyéb alkatrészeitől, különösen a vasvegyektől, a sziklák repedéseikben, kisebb nagyobb üregeikben lassan lassan leülepedik s a körülményekhez képest más és más színeket vesz fel. Ily módon a termé-

szet titkos laboratóriumában folyvást új meg új mennyiségű quarcz-változatok készülnek a melaphyrkőzetek rovására, mely ezen folyamatok következtében szétmállik, elporlik vörös vagy barna agyaggá s a felületen talajjává válik, melyből a növényzet tápanyagát meríti.

Ezen kis eltérés után tekintsük meg az agát főbb változatait, — melyeknek szintén külön külön neveik vannak, ámbar a különbségek nagyon is esetleges jellegeken alapulnak. Szállagagátnak nevezik a váltakozó külön színű rétegecsékből szállagosan összetett agátot; ha a rétegecsék szögzugban fekszenek egymás fölött, váragáta neve. Ide tartozik a régiek által különösen becsült Onyx és Sardonyx. Az előbbi fehér és piros (Carneol), az utóbbi fehér és barna vagy fekete rétegecsékből áll. A színes réteg képezte az alapot, melyen az arczképeket a fehér rétegből kicsiszolták (az ugynevezett kameenek). A romagát különböző quarcz-fajtáknak szögletes darabjaiból áll, melyek újra quarczanyag által összevannak forrasztva. A mohagát (Mokkakó) belsejében mohához, moszatokhoz feltűnően hasonlító képződmények (ugynevezett dendritok) láthatók, melyek beszivárgott maganoxdytól erednek. Vannak még számos egyéb változatok is, minők a cső-, felhő-, csillag-, szempont-, vércsep- stb. agátok.

Agátjaspis névvel végre a tisztátlan, nem szépen színezetteket szokták megjelölni.

Ezen sokféle változatoknak egy nagy része előfordul Erdélyben is, csak hogy nálunk alig vannak még csiszolás és metszés által kellően tanulmányozva és átkutatva, ez pedig a főkéllék arra nézve, hogy igénytelenségükből kivetkőzzenek, feltűnjenek és tessenek.

Eddigélé nagyrészt Csehország lát el minket ilyen kovagváltozatokból készített, gyönyörűen metszett és csiszolt disztárgyakkal, minők: gyűrűkövek és egész gyűrűk is, pecsétnyomók, gombok, levélnehezítők, kameenek, agraffok, karpereczek, csészék kemény tárgyak morzsolására és száz egyéb apróbb nagyobb tárgy; de nagyobb edényeket is csiszolnak ottan a tisztább, átlátszóbb quarczfajtákból, melyeknek tekintélyes áruk szokott lenni. Németországban Obersteinnél a Nahe folyó mentében és Ilfelden a Harcban vannak nagyobb agátcsiszoló gyárok. A csiszolás kemény homokkövekből készült nagy köszörűkövekkel történik, melyekhez a kemény agátot nagy erővel kell odanyomnia a munkásnak, s azért hosszú zsámolyon fekvő s lábait egy gerendához feszítve, testének egész súlyával szorítja oda a sebesen forgó köszörűkőhöz a csiszolandó agátot.

Az agátoknak szinpompáját különben mesterséges eljárásokkal szokták emelni, mely eljárást az olaszoktól tanultak meg.

kik sütik, főzik, bepáczolják, festik a legkülönbözőbb köveket, mintha fa volnának. A legtöbb Onyx és Sardonyx most mesterségesen állítatik elé.

A színben kevésbé változatos agátot hig méz- vagy cukoroldatba teszik s 2—3 hétig gyenge melegítés közt benne hagyják, mire tömény kénsavban főzik. Miután megszáradt, csiszolják, egy napig olajban áztatják s végre korpával letörlik. Ezen eljárás által elérik, hogy a hosszabb melegítés következtében az agát göröcsői likacsaiba belesyomult méz- vagy cukor, a forró kénsav által többé kevésbé fölbontatik s a szerint a mint az egyes rétegcsek erősebben vagy kevésbé likacsosak, fekete barna vagy szürke színeket kapnak azok, a legtömöttebb fehér és piros rétegek ellenben sokkal tisztábbakká és élénkebbekké válnak.

Mért nem állhatnának fel Zalathnán, Abrudbányán, az agát előfordulási helyekhez legközelebb, ilyen agátcsiszoló műhelyek?

De lássuk apró disz munkákra használható egyéb ásványainkat is. A zsoboki fehér és tarka gypszet elég lesz ezuttal csak megemlítenem, miután a múlt évben ugyan-e helyen bőven szólottam már róla, s a figyelmet fölbívní a redoutban kiállított diszfaragványok szépségére.

Nem csekélyebb figyelmet érdemel a Korond-fürdő mellett, Árcsó pusztán, egész halmokat fölépítő réteges és tömör Aragonit, melyet, a karlsbad Sprudel után, hol hasonló kő leülepedik, németül Sprudelstein-nak, magyarul örvénykőnek szoktak nevezni. Ezen kő anyagra nézve ugyanaz, a mi a mészkő, t. i. szénsavas mész, de sajátos szövege és nagyobb tömörsége által különbözik, mihez nevezetes színváltozat is hozzájárul. Képződése szemünk láttára folyvást tart: az ottani sós-forrásokból, melyben a szénsavas mész nagy mennyiségben föloldva lehet, lassan lassan igen vékony rétegenként leülepedik az Aragonit-anyag, s a hozzákeveredő tisztító anyagoktól gyakran különböző színűek lévén az egyes rétegcsek, annál élénkebben feltűnik a finomréteges szövet. A színek közt a sötét kékes-szürkétől a világos szürkén át, az almazöldig találunk változatokat, mihez rozsdás-erős, sárga és tiszta fehér színek is hozzájárulnak. Az örvénykődombok régibb anyaga nagyrészt tiszta fehér vagy szürkés, és összefüggő nagy sziklatömegeket alkot, míg a tarka réteges változatok — úgy látszik — csupán egyes vastagabb vékonyabb réteget képeznek azokon belül.

Karlsbadban ilyen örvénykövekből, melyek csiszolás által igen szép fényt vesznek fel s a színeket élénkülve tüntetik fel, a legkülönbözőbb csinos apróságokat készítenek s fürdői emlékek gyanánt drága pénzen eladják a vendégeknek. A korondi örvénykő

sokkal szebb még a karlsbadinál és oly bőven fordul elő, hogy még nagyobb diszművekhez, p. vázákhoz, oszlopokhoz stb. is jutna elég anyag.

Bemutathatók itt egy hasonlóképen igen csinos követ, mely Kapnikbányán nagy mennyiségben fordul elő, mint az ottani érteleknek egy kiváló ásványtöltelék, melyel az ottani bányatiszt tesz kísérletet disztárgyakhoz való földolgozással. Hasonló összetételű és kinézésű ez a kő, mint a már leirt verespataki aranytartalmu mangankovag, de arany ebben nincs, legfeljebb fakóércz van finoman elhintve benne. A kovamangától rózsapirosan habos, foltos és eres kő igen kemény s csiszolás által bizonyára erős fényt vesz fel.

Vége a persányi hegységnek serpen-tinjét is ki kell emelnem, mint oly követ, melyből, szép zöld színtarkasága miatt, csinos apróbb és nagyobb műfaragványok készíthetők, a mint a külföldön, különösen Szászországban, nagy mértékben értékesítik is az ottan előforduló serpentint.

3. Nagyobb műfaragványokra és diszépítésre használható kövek. Ide számítjuk a különféle márványokat továbbá az emlékköveknek, oszlopoknak, szobortalapzatoknak használható szilárdabb közetnemeket, minők a gránit, syenit, porphyr stb.

Világos színű márványok, azaz tiszta kristályos szemcsés mészkövek, Erdélynek határhegységeiben közönségesek. Leginkább ismeretes már a szárhegyi fehér márvány, mely csakugyan hófehér színe és egyenletes szeme miatt egyike a legszebbeknek s mely biznnyára szobormárványnak is használható volna. A hegy felületén, hol már évezredek óta ki van téve a légbeliek másasztó hatásának, szétporlik ugyan s ezen tulajdonsággal a felsőbb rétegek is birnak, de alig szenved kétséget, hogy ha rendes kőbányát nyitnának, a kellő mélységből vett tömzsök a mészkő eredeti szilárdságával és tartósságával birnak.

Fehér, testszerű és szürke márványok előfordulnak továbbá Rodna vidékén, Kolozsvárhoz egészen közel A. Jára és Borrév közt a Jára folyó szorosában, N. Szebentől délre F. és A. Sebesnél s bizonyára még sok más helyen is, s mindnyáját diszépítkezéseknél jól lehetne felhasználni.

Színes és szép tarka márványok is kaphatók elég helyen. Kolozsvárhoz legközelebb Szt.-László felett a Látóhegy kúpját egy fehér-foltos vörös mészkő (hippuritmészkő) alkotja, mely csiszolva a salzburgi híres tarka márványhoz feltűnően hasonlít. A fehér foltos rajzolatok benne a Hippurit nevű kagylónak nagyszámu fehér héjaitól vannak, s változatos alakjaiknál fogva emelik a kő szépségét. Ki van állítva egy sötétvörös már-

vány (trias-mész) a persányi hegységből Vargyasról, ugyaninnen rózsavörös és pirosbabos márványok is, továbbá feltűnően szép breccia-márványok és szürke csigamárvány a toroczkói hegységből. Ezeknek mindegyike szép a maga nemében s kellően alkalmazva bármely templom vagy palota díszét emelnék.

Diszes és tartós emlékkövekhez való kőzetekben is gazdag ezen országrész. Legelső helyen áll mindjárt a sokat emlegetett, dicsért és ily czélokra ajánlott ditróit, Erdélynek ezen kiváló specialitása, mely Ditró lelhelyétől kapta nevét. Előfordulását illetőleg saját észletem nyomán mondhatom, hogy nagyobb sziklatömegekben nem kapható tisztán magában, mivel egy másik, hasonlóképpen igen szép kőzetben, az ugynevezett miacsitben, kisebb nagyobb foltos kiválásokat és ereket képez csupán. A miacsit fehér- és szürke foltos (földpát és eliolith) alapján kisebb nagyobb fekete amphiból és csillám, nemkülönbén mézsárga apró Titanit kristályok is hol ritkásan, hol igen bőven vannak elhintve, mi által egész átmeneti sora áll elé a legszebb kőzeteknek. A ditróit az amphibólban és csillámokban szegényebb miacsitoktól főleg a benne foltonként és erenként kiválott, gyönyörű kék színű sodalith által különbözik. Ha tehát nagyobb, összeálló tömzsökben tisztán nem is volna kapható a ditróit, könnyen lehetne oly tömzöket találni, melyek nagyrészt miacsitből állanak, de a melyekben helyenként a kék foltos és eres ditróit emelné a kő változosságát és szépségét.

Mindkét kőzet elég szilárd, kemény és állandó, csiszolás által szép fényt vesz fel, mi által a színek is élénkülnek, s szobortalapzatnak vagy emlékkőnek egyike volna a legszebbeknek, miket a műipar eddig felhasznál.

Legtöbb ditróitot a Tászkok patakában láttam, a Ditró patakában már sokkal kevesebb van. Mindenek előtt becsületes kőbányákat kellene nyitni, mert a felületen a kőzet repedezett, s nagyobb összefüggő sziklatömb alig lesz kapható; aztán a kőnek durvább kifaragását mindjárt a helyszínén kellene elvégezni, hogy szállítása, mely egyelő-

re a legnagyobb akadályát képezi munkába vételének, minél könnyebb és olcsóbb legyen. Azért mondom el ily részletességgel észleleteimet, mert ezen év folytatában többször olvashattuk az ujságokban, miszerint a Maros-Vásárbelyen felállítandó Bem szobornak talapzatát ditróitból fogják készíteni. Mindenestre sokszorta költségesebb volna ezen szép tervnek valószínűsítése, mint a legszebb és legdrágább kőnemnek a külföldről kész állapotban való behozatása.

A ditrói hegységben ezeken kívül található még igen szép vörös és feketepettyes syenit is, melyből egy csiszolt példány szintén ki van állítva.

Igen szép emlékkövet lehetne továbbá készíteni az A. Rákos vidékén előforduló olivingabbróból és porphyrváltozatokból. — Amaz tejfehér, olaj- és sötétzöld, köles, buzaszem nagyságu kristályos szemcsékből van összetéve, melyek kellemes tarka-pettyes kinézést adnak a kőnek; emezeknél bibor-barnaveres vagy szürkészöld alapon kisebb nagyobb világos piros vagy sárgás földpátkristályok vannak elhintve s igen szép foltos kinézést adnak a kőnek. Ezen kővekből különben oszlopokat, nagyobb vázákat és urnákat is szoktak metszeni és csiszolni.

Szép egyenletes szemű tarka gránitot nem ismerek ugyan Erdélyből, de itt van helyette a dacit, melyről a múlt évben ugyanitt szólottam már, az a kőzet, melyel Kolozsvár járdáit kövezik most; ez tökéletesen pótolhatná a tarka gránitot, mert szilárdsága, keménysége és tartossága bizonyára megközelíti a legjobb gránitfajtákat, s csiszolva tán még szebb, mint a legtöbb gránit. Ha a B.-Hunyad-csucsai vasuti-vonal mellett megnyitott kőbányák mélyebbre föltárják a dacitot, bizonyára fognak akadni összeálló nagyobb tömzökre is, melyekkel a kísérletet érdemes volna megtenni.

Rövid előadásom befejezéséhez jutván, azon óhajnak adok kifejezést, hogy bárha akadna minél több vállalkozó fia a hazának, ki országrészünknek ezen parlagon heverő kincseit napfényre hozva saját és a hazájára értekesítené.